

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

DAY 6: OF MICE & MEN

אבן עוזא (בראשית א:כד)

בהמה שם עם בני אדם לצרכם לרכוב ולאכול ורמש הם הקטנים ההולכים על הארץ. וחיתו ארץ שם בשרה שאין שם יושב

רד"ק (בראשית א:כח)

טעם "ויעש" אחר "ויהי כן" לפי שהיווצאים מן הארץ הם שלשה חלקים בלבד האדם, הבהמה, החייה, והרמש. ועשה אתם הא-ל בטבע שהיה כל חלק מהם במקום מיוחד, לפיכך הפרידם בפסוק ואמר: את חיַת הארץ למינה ואת כל רמש האדמה למיניו. ועשה זה כדי שלא ירבה נזק מן המזיקים אשר בהם, ולטעם זה גם כן לא בירך אותן... ובהמה היא, אשר היה עם האדם במקומו לשמשו, והוא הבקר והצאן והסוס והחמור והגמל. וחיַת הארץ, הוא אריה והדוב והנמר והזאב וכיצא בהם מן הטורפים, ועשה אותן שלא יגדלו במקומות היישוב מפני נזקם... ורמש האדמה, גם כן במקומות מיוחד במדרונות כמו שאמר נחש שurf... (דברים ח ט) אבל נמצא מן הרמש במקום היישוב מעט מזער שאין מזיקים... ראה איך סידר הא-ל בחכמתו

רמב"ן (בראשית א:כד)

בבמה – הם המינים האוכלים עשב, בין ישבוי בין מדברי: וחיתו ארץ – אוכלי הבשר יקרא חיים, וכולם יטרופו:

רמב"ן (בראשית א:כט)

אבל נתן לאדם ולאשתו כל עשב זורע זרע וכל פרי עץ. ולחית הארץ ולעוף השמים נתן כל ירק עשב, לא פרי העץ ולא הזרעים. ואין מאכלם יחד כלם בשווה, אף הבשר לא הורשו בו עד בנין כדרעת רבותינו. והוא פשטוטו של מקרא:

ספרונו (בראשית א:כח)

ויעש אלקים את חיַת הארץ למינה. נתן לכל מין ההרגשים והסגולות כפי הצורך למין.

רמב"ן (בראשית א:כא)

בעבור גודל הנבראים האלה שיש מהם אורכם פרסאות רבות... בעבור זה ייחס בהם הבריאה לאליהם, כי הוא שהמציאם מאין מבראשית, כאשר פירושתי לשון בריאה (לעיל פסוק א). ובכן יעשה באדם למעלתו, להודיע כי הוא מוצא מאין עם דעתו ושבלו:

בראשית רבה (ח:ח)

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אמר: בשעה שהיא משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיין שהגיע לפסוק הזה שנאמר "ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" אמר לפניו רבון העולם מה אתה נותן פתחון זה למינים, אטמהא, אמר לו כתוב והרוצה לטעות יטעה, אמר לו הקב"ה משה, האדם הזה שבראת, לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממוני, שאם יבא הגודל ליטול רשות מן הקטן ממוני והוא אומר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממוני, והן אומרים לו למוד מבוראך שהוא בראש את העליונים ואת התחתונים, כיון שבא לבראת את האדם נמלך במלacci השתרת,

בראשית רביה (ח:ט)

שאלו המינים את רבי שלמiae כמה אלהות בראו את העולם, אמר להם אני ואתם נשאל למים הראשונים, הה"ד (דברים ד) כי שאל נא למים ראשונים, מן היום אשר ברא אליהם אדם, "אשר בראו" אין כתיב כאן אלא "אשר ברא", חזרו ושאלו אותו לו מה הוא דין דעתך ברא אליהם אמר להם "בראו אליהם" אין כתיב כאן אלא "אשר ברא אל" ברא אליהם, אמר רבי שלמiae בכל מקום שאתה מוצא פתוחן פה למיין, אתה מוצא תשובה בצדה, חזרו ושאלו אותו, אמרו לו מה הוא דין דעתך "נעשה אדם בצלמו כדמותנו", אמר להונן קראון מה דברתיה, "ויברא אליהם את האדם בצלמיים" לא נאמר, אלא "ויברא אליהם את האדם בצלמו", וכך שיצאו אמרו לו תלמידיו רבי לאלו דחית בקנה, לנו מה את מшиб, אמר להם לשערבר אדם נברא מן האדמה כוה נבראת מן האדם, מכאן ואילך "בצלמו כדמותנו" לא איש بلا אשה ולא אשה بلا איש ולא שניהם بلا שכינה

ספר אמרי ברוך להר"ב סימאן שליט"א (ח"א עמ' ט)

ושמעתי ממורה הגראי שceptor שליט"א בשם הבית הלוי שמעכאנ ראייה שמדות טובות יותר חשובים מדעות טובות, שהרי הקב"ה כתוב בתורה נעשה אדם בלשון רבים כדי ללמד מדות טובות, אעפ' שיש חשש שעיז' יצא קלקל בדעות.

רש"ג (בראשית א:כו)

בצלמו כדמותנו, בצלמו כדמותנו שליט.

אבן עזרא (בראשית א:כו)

ויאמר הגאון כי פירוש בצלמו כדמותינו בדמותו במלך. וטעמו בצלם שראה בחכמה כי טובה היא, ובבעור כבוד האדם סמכו אל האלים, וכן ומארצו יצאו (יחז' לו, כ), כי לד' הארץ ומלאה. ואמר במלת נעשה ואם היא לשן רבים, שכן מנהג המלכים לדבר

רמב"ן (בראשית א:כו)

ויאמר אליהם נעשה אדם – נתיחד בעשיית האדם מאמר בעבור גודל מעלהו, כי אין טبع בטבע החיה והבהמה אשר ברא במאמר הקודם לו: הפשט הנכוון במלת "נעשה" הוא, מפני שכבר הראית לדעת (לעיל פסוק א) כי האלים ברא יש מאין ביום הראשון לבדו, ואחר כך מן היסודות ההם הנבראים יצר ועשה. וכאשר נתן בימים כה השroit לשרץ נשחיה והיה המאמר בהם "ישרצו המים", והיה המאמר בהמה "תוצאת הארץ", אמר באדם "נעשה", בולם אני והארץ הנוצרת נעשה אדם, שתוציא הארץ הגוף מסודיה כאשר עשתה בהמה ובחיה, בדכתיב (להלן ב ז) וייצר ה' אליהם את האדם עפר מן האדמה, ויתן הוא יתרך הרוח מפי עליון, בדכתיב (שם) יפה באפי נשמת חיים: ואמר בצלמו כדמותנו – כי ידמה לשניהם, במתכוונת גופו לארץ אשר לקח ממנה, ידמה ברוח לעליונים, שאינה גוף ולא תמות. ואמר בכתב השני בצלם אליהם ברא אותו, בספר הפלא אשר נפלא בו משאר הנבראים. וזה פשט המקרא זה מצתתי לרבי יוסף הקמחי, והוא הנראה מכל מה שחושו בו: ופירוש צלים כמו תאר... ודמות הוא בצורה ובמעשה...

ישmach משה (בראשית עמ' פד)

כי הרי סוף מעשה במחשבה תחילתה בערך כוונת בראית האדם, שיגיע לשילמותו בבחירה, להוציאו מן הכלל הפעול השגת שלימותו שברא בו הש"ית בטבע יצירתו, וא"כ איך יאמრ הש"ית את עשה אדם, הרי באמת לא יהיה בגדר אדם בעת בראיתו, כל זמן שלא הוציא את כוחו אל הפעול, וגם לא יהיה בגדר אדם ע"י פעולות הקב"ה לבדו, רק בצירוף פעולה עצמו שהוא בבחירה, לبن נאמר נעשה אדם, ר"ל אני והוא האדם עצמו ע"י שנינו היה אדם, ע"י הקב"ה בבריאתו, ובתתו כה הבנתו, וע"י האדם עצמו בהוציא הכל שהוא לפעול שלימותו בבחירה ורצונו, לנ"ל נכוון וברורו.